

Ключові слова: інноваційні освітні технології, індивідуалізація навчання, технологія змішаного навчання.

Smikal Victoria. Innovative educational technologies of blended learning in the professional training of a high school teacher

The report considers the problems of innovative educational technologies application in the system of professional and pedagogical training of a university professor. The paper highlights the concept of blended learning and specific aspects of its implementation in higher education, in the study of master's students in particular. Blended learning is defined as an educational technology that combines teacher-to-face learning with online learning, involving elements of student self-control of the path, time, place and pace of learning, and the integration of learning experience with the teacher and online.

Key words: innovative educational technologies, individualization of learning, blended learning technology.

УДК 378.14: 37.048.44(71)

СТЕПАНЕЦЬ М.Ю.,

аспірант,

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка,

м. Суми, Україна

**СУПЕРВІЗІЯ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ МАГІСТРІВ В
УНІВЕРСИТЕТАХ КАНАДИ**

Постановка проблеми. В контексті демократизації освіти сучасне суспільство плекає цінності гуманізації та рівності. Саме тому домінуючою формою взаємодії між студентом та викладачем у сучасних університетах все частіше використовують інструмент наставництва (супервізії).

Висока якість освіти у галузі педагогіки, кваліфікаційний рівень підготовки працівників, володіння вміннями й навичками супервізії як технології соціальної роботи розглядаються як чинники, що впливають на організацію та надання освітніх послуг магістрам Канади. Тому є потреба у вивченні досвіду Канади як одного з лідерів у формуванні й розвитку супервізії у сфері науково-педагогічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Супервізію та підготовку соціальних працівників до супервізійної діяльності актуалізують у наукових доробках українські та зарубіжні дослідники: М. Болдуїн (Baldwin), С. Кемп (Kemp), Г. Попович, Л. Уолш (Walsh), П. Вудворд (Woodward). Особливу увагу привертають статті Eby, L. T., Rhodes, J. E., & Allen, T. D. «Definition and evolution of mentoring», в якій описано походження та еволюція поняття; Burgess, R. G., Pole, C. J., & Hockey, J. «Strategies for managing and supervising the social sciences PhD», яка описує стратегічне планування для більш досконалої супервізії під час вивчення соціальних наук.

Мета статті – охарактеризувати особливості супервізії як умови успішної організації навчання магістрів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливість міжособистісних відносин в магістратурі була сформована науковцями Б. Беллард та Дж. Кленсі. Вони стверджували, що успішна супервізія завжди передбачає поєднання академічного досвіду і уміле управління особистими і професійними відносинами. Передбачається, що супервізори повинні бути кваліфікованими в своїх дисциплінах та взяти на себе ініціативу у встановленні відносин, що дадуть студентам доступ до знань і навичок [1, с. 62].

Аналогічним чином, П. Селмон звернула увагу на важливість людського аспекту, сказавши, що якість, яка необхідна для супервізії, – це підтримка особистості [13, с. 20].

Крім того, Р. Берджесс, К. Поул і Дж. Хоккей прийшли до висновку, що більшість супервізорів проявляють «гнучкість» у спробі задовольнити потреби окремих студентів [3, с. 26].

Термін «супервізія» походить із латинської мови та складається з частин: «super», тобто над, понад, супер та «videre», що означає бачити, спостерігати. Можна сказати, що це той, хто спостерігає (дивиться) за роботою інших та несе відповідальність за якість цієї роботи.

Хоча термін супервізор досі трактується неоднозначно. Ми визначаємо його так. Супервізор – член персоналу, якому делеговано повноваження направляти, координувати, підтримувати, та оцінювати професійну діяльність супервізованих. Дослідники зазначають, що супервізор докладає індивідуальних, персоніфікованих зусиль, щоб допомогти студенту у досягненні своїх цілей [10, с. 11].

Ключовими особливостями є унікальні стосунки партнерства у поєднанні навчанням з процесом надання підтримки та взаємності [7, с. 9].

Супервізія має важливе значення для розвитку магістрантів. Вона сприяє соціалізації, розвиває професійні та соціальні навички [14]. Інші результати супервізії включають зміни у поведінці, поліпшення психічного здоров'я, покращення стосунків, покращує мотивацію, задоволеність роботою та результатами [6, с. 256]. Крім того, позитивно впливає на уявлення студентів про їхній отриманий досвід [11, с. 327].

Аналізуючи дослідження, можна сказати, що підхід до супервізії залежить від оцінки науковим керівником інтелектуальних здібностей студента, його власного досвіду, знань і стадії дисертаційного дослідження. Дослідники заохочують проведення регулярних зустрічей супервізорів і їх студентів. Наприклад, В. Боуен і Н. Руденштейн виділили цей аспект поряд з необхідністю встановлення розкладу: важко переоцінити необхідність проведення регулярних, запланованих зустрічей між студентами і супервізорами протягом усього процесу навчання [2].

Зауважимо, що важливий внесок зробив С. Сміт, у своїй доповіді Асоціації університетів і коледжів Канади, він проголосив про необхідність складання графіка дипломної роботи. Супервізори повинні звітувати перед кафедрами про кожного магістра та графік виконання роботи і причини будь-яких змін в ньому. Факультети стали покладати на супервізорів відповідальність за своєчасне досягнення прогнозованих результатів.

Так як супервізія є взаємовідносинами професійного спрямування то вона повинна бути проявом ознак професіоналізму, здатності до автономного суддівства (оцінки) і здатності мудро і добре використовувати свободу дій в контексті безперервного професійного спілкування між професіоналами. При цьому недоцільно бюрократизувати ці взаємини.

Відмітимо, що прикладом використання нових контрактних технологій управління є журнал нагляду за магістрами для підзвітності, яка сприяє успішному виконанню завдань. Визначено, що є ранні та пізні стадії. Обсяг допомоги, що надається магістрантам, варіюється в залежності від етапу, якого вони досягли. Супервізор корегує у структуруванні роботи, у який час припинити збір даних, розпочати аналіз даних, почати підготовку роботи.

Дослідник М. Паулс вказував на те, що збільшення числа абітурієнтів і необхідність поліпшення якості супервізії вимагають використання тих супервізорів, що володіють досвідом в питаннях керівництва; і що володіння знаннями у своїй області та активна дослідницька робота самі по собі є суттєвими передумовами, але не гарантують гарної супервізії [12, с. 79].

Деякі канадські університети концентрують увагу на якості супервізії за магістрами в своїх університетських містечках. Наприклад, Дональд, Сароян та Денісон провели дослідження в Університеті МакГілл з метою виявлення аспектів, що стосуються призначення супервізорів, їх співпраці зі студентами у консультуванні академічних питань. Вони підтвердили, що між дисциплінами існують деякі важливі відмінності у відношенні практики супервізії. І прийшли до висновку, що в Університеті МакГілл у області фізичних та біологічних наук знання у галузі досліджень є першорядною вимогою до супервізора, в той час як в гуманітарних дисциплінах пріоритет віддається чуйності, доступності до студентів, мотивації [5, с. 18].

Науковці Е. Холдвей, К. Деблуа і І. Вінчестер досліджуючи особливості супервізії на різних факультетах університетів, зазначають, що в галузі освіти, соціальних і гуманітарних наук, магістри частіше, ніж студенти з інших факультетів, самі обирали тему дисертації [9, с. 72].

Підсумовуючи результати досліджень, можемо поради майбутнім супервізорам вживати наступні дії:

- бути в курсі очікувань студентів і намагатися їх виправдати;
- усвідомлювати, що ви неминуче дієте як зразок для наслідування;
- усвідомлювати, що наставництво є освітнім процесом, що вимагає ретельного планування;
- підтримувати високий моральний дух студентів;
- створити сприятливі умови, в яких будуть укладатися угоди;
- шукати шляхи надання підтримки магістрам в їхній кар'єрі.

Вдала супервізія – це процес, завдяки якому студенти отримують знання, навички та цінності, необхідні для успішного вступу у професійну діяльність, що вимагає просунутого рівня спеціалізованих знань. Контекст та культура факультету також сприяють соціалізації студентів [8; 15].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, супервізія – це інститут, процес, система, технологія соціальної роботи яка передбачає організацію і самоорганізацію різних видів діяльності і соціальної взаємодії, діагностику і прогнозування параметрів під час процесу навчання.

Враховуючи позитивні аспекти супервізії можна рекомендувати вітчизняним закладам освіти впроваджувати освітні програми для студентів з наголосом на супервізійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ballard, B., & Clanchy, J. Supervising students from overseas. In D. J. Cullen (Ed.), *Quality in PhD education*. Canberra: Australian National University, 1993. 61-73 p.
2. Bowen, W. G., & Rudenstine, N. L. *In pursuit of the PhD*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1992.
3. Burgess, R. G., Pole, C. J., & Hockey, J. Strategies for managing and supervising the social sciences PhD. In R. G. Burgess (Ed.), *Postgraduate education and training in the social sciences: Processes and products*. 1994. 13-33 p.
4. Crisp, G., & Cruz, I. Mentoring college students: A critical review of the literature between 1990 and 2007. *Research in Higher Education*, 50(6). 2009. 525 - 545 p.
5. Donald, J. G., Saroyan, A., & Denison, D. B. Graduate student supervision policies and procedures: A case study of issues and factors affecting graduate study. Paper presented at the annual meeting of the Canadian Society for the Study of Higher Education, Calgary, 1994.
6. Eby, L. T., Allen, T. D., Evans, S. C., Ng, T., & DuBois, D. L. Does mentoring matter? A multidisciplinary meta-analysis comparing mentored and non-mentored individuals. *Journal of Vocational Behavior*, 72(2). 2008. 254 - 267 p.
7. Eby, L. T., Rhodes, J. E., & Allen, T. D. Definition and evolution of mentoring. *The Blackwell Handbook of Mentoring*, Blackwell Publishing Ltd. 2008. 7 - 20 p.
8. Gardner, S. K. Contrasting the socialization experiences of doctoral students in high - and low - completing departments: A qualitative analysis of disciplinary contexts at one institution. *The Journal of Higher Education*, 81(1). 2010. 61 - 81 p.
9. Holdaway, E. A., DeBlois, C., & Winchester, I. S. Practices and opinions reported by coordinators of graduate programs. *Interchange*, 25(1). 1994. 65-86 p.
10. Landefeld, T. Mentors and mentoring. In J. E. Bell (Ed.), *Mentoring and Diversity*. New York: Springer, 2010. 11 - 17 pp.
11. Luna, G., & Cullen, D. Do graduate students need mentoring? *College Student Journal*, 1998. 322 - 330 pp.
12. Powles, M. Staff development for PhD supervision. In D. J. Cullen (Ed.), *Quality in PhD education*. Canberra: Australian National University, 1993. 75-84 pp.
13. Salmon, P. *Achieving a PhD – ten students' experience*. Oakhill, Stoke-on-Trent, England: Trentham Books, 1992.
14. Smith, S. L. Report: Commission of Inquiry on Canadian University Education. Ottawa, ON: Association of Universities and Colleges of Canada, 1991.
15. Weidman, J. C., Twale, D. J., & Stein, E. L. Socialization of graduate and professional students in higher education: A perilous passage? ASHE - ERIC Higher Education Report. Jossey - Bass Higher and Adult Education Series, 2001.

Степанець Микола Юрійович. Супервізія як умова успішної організації навчання магістрів в університетах Канади

У статті розглянуто термін «супервізія», який базується на принципі партнерства між суб'єктом і об'єктом. Описано поняття супервізор, яке можна визначити наступним чином. Це член персоналу, якому делеговано повноваження направляти, координувати, підтримувати, та оцінювати професійну діяльність. Зазначено, що наставник докладает індивідуальних, персоніфікованих зусиль, щоб допомогти студенту у досягненні цілей.

Визначено, що ключовими особливостями є унікальні стосунки партнерства у поєднанні навчання з процесом надання підтримки. Так як супервізія є взаємовідносинами професійного спрямування то вона повинна бути проявом ознак професіоналізму та здатності до автономного оцінювання.

Розроблено базові поради які необхідно використовувати майбутнім супервізорам.

Ключові слова: навчання, викладання, магістр, супервізор, Канада.

Stepanets Mykola. Supervision as a condition for the successful organization of Master's degree programs in Canadian universities

The term "supervision", based on the principle of partnership between the subject and the object is considered. The concept of supervisor is described and can be defined as follows. It is a member of staff to whom authority is delegated to direct, coordinate, support and evaluate the professional activities of subordinates. Researchers note that the supervisor applies an individual, personalized effort to help the student achieve his or her goals.

The key features are identified as unique partnership relationships combined with learning and support. Since supervision is a professional relationship, it should be a sign of professionalism and autonomous evaluation.

Factors that affect the organization and delivery of Master's degree programs in Canada are described as the quality of pedagogical education, the qualifications of employees, and the skills and abilities of supervision as a social work technology. Basic tips that should be used by future supervisors have been developed.

Keywords: *training, teaching, master's degree, supervisor, Canada.*

УДК: 37:378.011.3-057.175

СУЛТАНОВА Л.Ю.,

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України,
м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІСТЬ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Загальна постановка проблеми. Мінливість сучасного світу вимагає кардинальних змін у сфері вищої освіти. Перехід суспільства від індустріального до постіндустріального, а також стрімкий розвиток глобалізації зумовили необхідність підготовки людей до життя у швидко плинних умовах. Ці тенденції розвитку суспільства кардинально змінюють роль освіти, яка полягає у підготовці фахівців, здатних відповідати на виклики XXI століття. Перед сучасною освітою постає низка завдань, спрямованих на розвиток здатності оцінювати явища з позиції іншої людини, різних культур, іншої соціально-економічної формації, вирішення яких можливе за рахунок розвитку полікультурної освіти. У зв'язку з цим вага полікультурної освіти значно зростає. З новою силою постають питання про те як реалізувати полікультурну освіту в системі вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці з проблем: професійної підготовки фахівців (Олександра Дубасенюк [6], Тетяна Федірчик [11], Лідія Хомич [12] та ін.); полікультурної освіти у зарубіжних країнах (Джеймс Бенкс [15], Карл Грант [16], Уіл Кимліка [17] та ін., а також Марина Алдошина [1], Надія Бріт [3], Анна Веретевська [4], Віра Лоншакова [8], Ірек Сулейманов [10] та ін.); полікультурної освіти в Україні (Юлія Бігунова [2], Ольга Гуренко [5], Петро Саух [9], Анна Щербакова [13], Наталія Якса [14] та ін.).

Мета статті полягає у визначенні актуальності проблеми полікультурної освіти майбутнього викладача закладу вищої освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні полікультурна освіта стала набувати особливої актуальності в період її становлення як незалежної держави, зорієнтованої на європейський освітній простір, про що свідчило затвердження відповідних законодавчих актів на міжнародному рівні.

Державне законодавство і практика регулювання етнонаціональних процесів, або питань, у всіх сферах діяльності формувалися нашою державою відповідно до міжнародних норм та рекомендацій, викладених у Загальній декларації прав людини, Рамковій конвенції про захист національних меншин, Європейській хартії регіональних мов або мов меншин, Гаазьких рекомендаціях Верховного комісара ОБСЄ щодо прав національних меншин на освіту та інших документах. Ще одним важливим, на наш погляд, міжнародним документом є «Педагогічна Конституція Європи», прийнята членами Асоціації ректорів педагогічних університетів Європи у травні 2013 року у Франкфурті-на-Майні (Німеччина). Педагогічна Конституція Європи має стати тим об'єднуючим документом, на платформі якого формуватиметься новий учитель, а разом з ним і під його керівництвом – виховуватиметься нове покоління європейців, здатних «жити разом» у спільному Європейському Домі. В основі цього процесу – розуміння і повага європейських народів, органічна єдність національних і загальнолюдських цінностей, різноманітність культур і прагнення до співробітництва.

Аналізуючи законодавчу базу нашої держави, розроблену для підтримки і розвитку міжкультурної взаємодії громадян України, зазначимо, що за роки незалежності в Україні було прийнято низку законів, постанов і указів, які регламентують діяльність органів законодавчої та виконавчої влади з питань регулювання суспільного життя громадян України, дотримання їх демократичних прав і свобод. Так, першим документом незалежної України, у якому йшлося про міжнаціональні відносини, є Постанова Президії Верховної Ради України «Про Звернення Президії Верховної Ради України до громадян України всіх національностей», схвалена 26 серпня 1991 року, а також Конституція України, прийнята у 1996 році, Декларація прав національностей України, Закон України «Про національні меншини в Україні».